

Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini*

Psik. Özge YÜKSEL¹, Psik. İhsan DAĞ²

ÖZET

Amaç: Araştırmada evli kadınların stresle başa çıkma biçimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarının evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasında aracı rolü olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çift Uyum Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri, Stresle Başa Çıkma Yolları Envanteri, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği ile Bilgi Toplama Formu 248 evli kadına uygulanmıştır.

Bulgular: Analizlere göre evlilik uyumu puanı ile psikolojik belirti düzeyi arasında çaresiz (Sobel $z = -2,95$, $p < 0,01$) ve boyun eğici (Sobel $z = -2,47$, $p < 0,001$) yaklaşımla stresle baş etme biçimlerinin kısmi aracı rol oynadığı görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolünün ise evlilik uyumu ve psikolojik iyilik ile ilişkili olduğu ancak aracı rolünün olmadığı görülmüştür (Sobel $z = -1,21$, $p > 0,05$).

Sonuç: Kadınların evlilik uyumları ve yaşadıkları psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, evlilik uyumu azaldıkça psikolojik belirtilerin arttığı görülmüştür. Bu ilişkide stresle baş etmede başvurulan boyun eğici ve çaresiz yaklaşım biçimlerinin kısmi aracı rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, evlilikle olan ilişkisinde eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olmanın, psikolojik belirtilerin düzeyini etkilediği, ancak beklenenin aksine, bu etkinin aracı rol özelliği gösterecek kadar yüksek olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak, evlilik terapilerinde eşlerin stresle baş etme biçimlerini ele alan yaklaşımların, hem evlilik ilişkisine hem de psikolojik sağlığa etkilerinin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Evlilik ilişkisi, baş etme becerileri, cinsiyet rolü, ruh sağlığı, kadın sağlığı, evlilik terapisi

SUMMARY

The Relationship Between Marital Adjustment and Psychological Symptoms in Women: The Mediator Roles of Coping Strategies and Gender Role Attitudes

Objective: The aim of this study were to investigate the mediator role of coping strategies and gender roles attitudes on the relationship between women's marital adjustment and psychological symptoms.

Methods: 248 married women participated in the study. Participants completed Marital Adjustment Scale, Ways of Coping Questionnaire, Brief Symptom Inventory, Gender Role Attitudes Scale and Demographic Information Form.

Results: Regression analyses revealed that Submissive (Sobel $z = -2.47$, $p < .01$) and Helpless Coping Approach (Sobel $z = -2.95$, $p < .001$) have partial mediator role on the relationship between marital relationship score and psychological symptom level. Also, having Egalitarian Gender Role Attitude effects the psychological symptoms in relation with the marital relationship, but it is seen that this effect is not higher enough to play a mediator role (Sobel $z = -1.21$, $p > .05$).

Conclusion: Regression analysis showed that there is a statistically significant correlation between women's marital adjustment and their psychological symptoms, indicating that the marital adjustment decreases as the psychological symptoms increases. It is also found out that submissive and helpless coping approach have mediator roles in this relationship. Also, contrary to expectations, having egalitarian gender role attitude effects the psychological symptoms in relation with the marital relationship, but this effect does not seem to play a mediator role. It is thought that the effects of marriage and couple therapy approaches considering couples's problem solving and coping styles should be examined in further studies.

Key Words: Marital relationship, coping skills, gender role, mental health, women's health, marital therapy

Geliş Tarihi: 24.12.2013 - **Kabul Tarihi:** 16.06.2014

* Bu çalışma ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tez araştırmasının bir özetidir.

¹Psik., Psikolojik Danışmanlık ve Eğitim Merkezi, Okan Üniv., İstanbul. ²Psik. Prof., Psikoloji Bl., Hacettepe Üniv. Ankara.

Psik. Özge Yüksel, e-posta: ozgeyuksele@msn.com

GİRİŞ

Her ne kadar evli olmanın fizyolojik ve psikolojik sağlıklı olma durumuyla pozitif ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar olsa da (Gove ve ark. 1990, Coyne ve Anderson 1999, Goldman 1993, Gazmarian ve ark. 1995), son yıllarda farklı kültürlerde yapılan araştırmalar, evli olup olmamanın değil, evlilik ilişkisinin kalitesiyle sağlık durumu arasında bu tür bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Holt-Lunstad ve ark. 2008, Bloch ve ark. 2010, Jabamelian 2011). Araştırmalar evlilik ilişkisindeki sorunların kadınların psikolojik sağlığını erkeklerle göre daha fazla etkilediğini (Hafner ve Spence 1988, Whitton ve Kuryluk 2012), evliliğe dair sıkıntıların genel olarak depresyon (Kim 2012, Whitton ve Whisman 2010, Bookwala ve Jacobs 2004, Whisman 1999) ve kaygı bozuklukları (Hafner ve Spence 1988, Filsinger ve Wilson 1983) ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Evlilik ilişkisini en fazla etkileyen etkenlerden biri ise, çiftlerin stresle baş etme stratejileridir. Pearlin ve Schooler'ın (1978) kapsamlı çalışması, stresle baş etme tepkilerinin hayatın diğer alanlarındaki problemlerden çok, evlilik alanında belirleyici rol oynadığını ve bazı belirli baş etme tepkilerinin farklı açılardan evlilikle ilgili problemleri çözmeye yardımcı olduğunu göstermiştir. Birçok çalışma da bu görüşle paralel sonuçlara ulaşmıştır (Bélangier ve ark. 2012, Mahmoodi 2011, Bouchard ve Theriault 2003, Bouchard ve ark. 1998, Bowman 1990). Evlilik ilişkisindeki sorunların kişilerin psikolojik sağlığını etkilemesindeki en önemli etkenlerden birinin kişilerin kullandığı stresle baş etme biçimlerinin işlevselliği olduğu daha önce yapılan çalışmalarda belirtilmiştir (Li ve ark. 2006, Ünal ve ark. 2002). Mitchell ve arkadaşları (1983), evli bireylerde baş etme biçimleri ve aile desteğinin depresyonla ilişkili olduğunu, buna göre, depresyondaki bireylerin daha az problem odaklı baş etme biçimlerine başvurup, daha çok duygu odaklı baş etme biçimleri kullandıkları ve aile kaynaklarını yeterince kullanamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Guinta ve Compass (1993) ise, evlilikte kadınların kullandıkları kaçma-kaçınma baş etme biçiminin kendilerinin ve eşlerinin psikolojik belirti gösterme durumunu yordadığını belirtmektedirler.

Evlilik ilişkisi ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkide kadınların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının rolünün ne olduğu ise araştırılması gereken bir konudur. İçselleştirilmiş toplumsal cinsiyet rolleri kişinin kendilik değerlendirmeleri ve benlik saygısıyla çok yakından ilişkilidir. Bu konuda yapılan az sayıda çalışma olmakla beraber, Grimmel ve Stern'in (1992) ortaya koyduğu sosyal çatışma modeline göre benimsenen toplumsal cinsiyet rolleri kişinin gündelik hayatta karşılaştığı sıkıntılarla etkili bir şekilde baş etmesini engellediğinde veya organizmaya aykırı davranışlar aracılığıyla strese sebep olarak zarar verici olmakta ve psikolojik sağlığı etkilemektedir. Hunt ve arkadaşları (2006), ileri yaştaki yetişkinlerde daha geleneksel toplumsal cinsiyet özelliklerine sahip olmak ve ciddi intihar

düşünceleri arasında pozitif bir ilişkiden bahsetmektedirler. Keith ve Schafer (1980), yalnız ve evli anneleri karşılaştırdığı çalışmalarında, geleneksel cinsiyet rollerine sahip olmayan evli kadınlar, ev işlerine ilişkin olarak daha fazla hoşnutsuzluk yaşadığından, bu hoşnutsuzluğun depresyon belirtileriyle ilişkili olabileceğini, diğer yandan, geleneksel olmayan rollerin yalnız anneleri iş ve ailedeki zorluklardan koruyucu bir işlevi olduğunu belirtmektedir. Buna göre, geleneksel olmayan cinsiyet rollerine sahip olmak, evli olmayan anneler için, depresyonla negatif ilişki göstermektedir.

Bu ilişkileri ele alan çalışmalara bakıldığında, toplumsal cinsiyet rollerinin çok yaygın bir şekilde androjenlik, erkeksilik ve kadınsılık (Bem 1981) değişkenleri üzerinden incelendiği görülmüştür. Ancak bu ayırım gündelik hayatta kişilerin kullandıkları toplumsal cinsiyet rollerine dair davranışları yansıtmamaktadır. Diğer yandan yapılan araştırmalar çok büyük oranda Batı kültürü ve toplumsal yapısının özelliklerini yansıttığından, Türkiye kültüründeki evlilik ilişkisi, cinsiyet rolleri ve bunların Türkiye'de yaşayan kadınların ruhsal durumuyla ilişkisini aydınlatmakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle Türkiye kültürü ve toplumsallığı açısından bu ilişkileri ortaya koyacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda, bu araştırmada, evli kadınların kullandıkları stresle başa çıkma biçimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarının evlilik uyumu ve psikolojik belirtilerle ilişkisinin Türkiye kültürü ve toplumsallığı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu ilişkide stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumların aracı özellik gösterip göstermediği anlaşılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 248 evli kadın oluşturmuştur. Bu katılımcılara, kadınlara sosyal ve kültürel etkinlikler ve spor hizmetleri sunan, İstanbul'da Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ve Sarıyer Belediyesi Aile Danışma ve Eğitim Merkezi, Ankara'da Büyükşehir Belediyesi Hanım Lokalleri ve ODTÜ Mezunları Derneği, İzmir'de Karşıyaka Belediyesi Nergiz Kadın Danışma Merkezi üzerinden ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bilgi Toplama Formu: Çalışmaya katılan kadınların yaş, eğitim durumu, aylık geliri, çalışma durumu, evlilik şekli, evlenme yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı bilgilerinin kaydedildiği form araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ): Spanier (1976) tarafından geliştirilen ve evli çiftlerin evlilik kalitesini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin uyarlama çalışmaları, Fişiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır. Çift uyum ölçeği, 32 maddeden

İşlem

oluşan Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının Cronbach α iç tutarlılık kat sayısı 0,92, alt testlerinin iç tutarlılık katsayıları, çift doyum için 0,83, eşler arası bağıllık için 0,82, eşler arası fikir birliği için 0,84, duygusal ifade için 0,61 olarak belirtilmiştir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği evlilik uyumunun yüksekliğine işaret etmektedir.

Başa Çıkma Yolları Envanteri (BÇYE): Katılımcıların hayatlarında stres yaratan durumla karşılaştıklarında kullandıkları başa çıkma biçimlerini belirlemek için Folkman ve Lazarus (1980) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Şahin ve Durak (1995) tarafından yapılmış olan uyarlama çalışmasında ölçek 30 maddeye sahip olup, alt ölçekleri ve bu alt ölçeklerin Cronbach α iç tutarlılık katsayıları, iyimser yaklaşım için 0,68-0,49, kendine güvenli yaklaşım için 0,62-0,80, çaresiz yaklaşım için 0,64-0,73, boyun eğici yaklaşım için 0,47-0,72 ve sosyal desteğe başvurma için 0,47-0,45 değerleri arasındadır. Bu beş alt ölçeğin her birinden alınan yüksek puanlar o alt ölçeğin temsil ettiği başa çıkma tarzının kullanımındaki yoğunluğa işaret etmektedir (Şahin ve Durak 1995).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Toplumsal cinsiyet rollerine bakış açılarını ölçmeyi amaçlayan ölçek, Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından üniversite öğrencileri örnekleminde geliştirilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına dair Cronbach α iç tutarlılık katsayıları kadın cinsiyet rolü için 0,80, eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü için 0,78 ve erkek cinsiyet rolü 0,72'dir. 38 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert tipi bir ölçektir ve yanıtlar "Tamamen katılıyor."-"Kesinlikle katılmıyor." seçenekleri arasında değişmektedir. Bu puanlama sonucunda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 iken en düşük puan 38'dir ve alınan yüksek puanlar her alt boyut için eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu 2011). Nispeten yeni geliştirilmiş bulunulan bu ölçeğin tümü için Cronbach α iç tutarlılık katsayısı bu araştırma örnekleminde üzerinden de hesaplanmış ve 0,79 olarak bulunmuştur.

Kısa Semptom Envanteri (KSE): Genel bir psikopatoloji değerlendirme yapmak için Derogatis (1992, aktaran Groth-Marnat 2009) tarafından geliştirilmiştir. Envanterin Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında beş faktörden oluştuğu görülmüştür. Bunlar, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite olarak belirtilmiştir. Envanterin Cronbach α iç tutarlılık katsayısı 0,96-0,95 ve alt ölçekler için 0,55-0,86 arasındadır (Savaşır ve Şahin 1997). 53 maddeden oluşan envanterde, maddeler 0-4 arasında puanlanan Likert tipindedir. Her boyuta ait maddelerden alınan toplam puan, madde sayısına bölünerek o alt test için toplam puanı oluşturmaktadır. Yüksek puanlar, psikolojik belirti düzeyinin yüksekliğini yansıtmaktadır.

Çalışmaya dair etik kurul onayı Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır. Araştırmaya dahil olan katılımcıların ulaşıldığı kurumlardan gerekli izinler (belediyelere bağlı kurumlardan yazılı, özel kurumlardan sözlü olarak) alınmış ve bu kurumlara araştırmacılar tarafından gidilerek, bireylere araştırmanın amacı anlatılmıştır. Araştırmaya katılmak isteyenlerin bilgilendirilmiş onamı yazılı olarak alınmış, ayrıca bilgilendirilmiş onam formunda araştırmanın amacı, ölçeklerin nasıl doldurulacağı, ne kadar süreceğine dair bilgilere de yer verilmiştir. Ölçekler katılımcılara zarf içinde verilmiş ve doldurulan ölçeklerin kapalı zarf içinde kurum yetkilisine veya araştırmacılar teslim edilmesi istenmiştir. Kurum yetkililerinden alınan bilgilere göre de ölçek zarfları ortalama 2 haftalık bir süre içinde teslim edilmiştir.

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları 350 kişiye ulaştırılmış, 264'ünden yanıt alınmıştır. Verilen ölçeklerin herhangi birini doldurmayan katılımcılar değerlendirmeye alınmamış, sonuç olarak 248 kişi bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

BULGULAR

Analizlere geçilmeden önce uygulanan veri temizlemesi (uç değerlerin çıkarılması) sonucu analizler 232 katılımcının verileri üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların yaşları 19 ile 73 arasında değişirken, katılımcıların yaşlarının ortalaması 41,34'dür (SS=10,12). Katılımcıların evlenme yaşı 14 ile 48 arasındayken, örneklemin ortalama evlenme yaşı 22,87'dir (SS=5,24). Bunun yanı sıra, katılımcıların evlilik süresi 1 yıldan az ve 55 yıl arasında değişirken, örneklemin evlilik süresinin ortalama 18,67 yıl olduğu görülmüştür (SS=11,26). Araştırmaya katılan kadınlardan 93'ü (% 37,5) halen bir işte çalışırken, bu kişilerin çalışma süreleri 1-38 yıl arasında olup, bu sürenin örneklem için ortalaması 11,69 yıldır (SS=7,5). Bu örnekleminde kullanılan ölçeklerin ortalama puanları ile standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Evlilik uyumu ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide stresle baş etme biçimlerinin aracı rolü

Evlilik uyumu ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide stresle baş etme biçimlerinin aracı rolünü görebilmek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi, ÇUÖ'den alınan toplam puan yordayıcı, KSE'den elde edilen toplam puan yordanan, BÇYE'nin alt boyutları ise aracı değişken olarak alınarak yürütülmüştür. Her bir regresyon analizinde, yordayıcı değişkenin beta değerlerindeki farkın anlamlılığı ve aracı değişken ile yordayıcı ve yordanan değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelenmiştir. Beta değerlerindeki değişim miktarının anlamlılık düzeyi Sobel testi ile değerlendirilmiştir. Regresyon analizi öncesi Baron ve Kenny (1986) tarafından önerilen

TABLO 1. Ölçeklere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	Min	Max	X	Ss
KSE				
Anksiyete	0	28,0	6,68	6,0
Somatizasyon	0	24,0	4,95	4,51
Depresyon	0	32,0	9,20	7,12
Hostilite	0	24,0	5,12	3,97
Olumsuz benlik	0	28,0	6,25	5,50
Toplam belirti	0	109,0	32,19	23,67
BÇYE				
Boyun eğici yaklaşım	0	14,0	6,10	3,20
Sosyal destek arama	2,0	12,0	7,35	1,80
Çaresiz yaklaşım	1,0	23,0	10,41	4,22
İyimser yaklaşım	3,0	15,0	9,79	2,26
Kendine güvenli yaklaşım	4,0	21,0	15,31	2,91
ÇUÖ				
Çift doyumu	9,0	40,0	30,47	5,00
Çift bağlılık	0	24,0	10,04	5,19
Çift fikir birliği	0	25,0	18,55	4,41
Duygusal ifade	0	16,0	8,85	2,68
Toplam çift uyumu	28,0	134,0	97,66	19,36
TCRTÖ				
Eşitlikçi cinsiyet rolü	10,0	30,0	24,06	3,54
Geleneksel cinsiyet rolü	8,0	40,0	27,83	5,67
Evlilikte cinsiyet rolü	16,0	40,0	33,23	4,00
Kadın cinsiyet rolü	12,0	40,0	27,46	5,76
Toplam puan	90,0	182,0	147,15	17,59

KSE: Kısa Semptom Envanteri, BÇYE: Başa Çıkma Yolları Envanteri, ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği.

ölçütler göz önüne alınmıştır. Bunlardan birincisi, yordayıcı ve yordanan değişken arasında anlamlı ilişki olması; ikincisi, aracı değişken ile yordayıcı değişken arasında anlamlı ilişki olması; üçüncüsü, aracı değişken ile yordanan değişken arasında, hem aracı değişken hem de yordayıcı değişken yordanan değişkeni birlikte yordarken, anlamlı bir ilişki olması; son olarak ise aracı değişken(ler) ile yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girdiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişkinin anlamlı olmaktan çıkması ya da daha önceki anlamlılık düzeyinin azalmasıdır. Buna göre, birinci ve ikinci ölçütlere uygunluğu değerlendirmek amacıyla araştırmada yer alan değişkenlere dair ilişki analizleri yürütülmüştür. Bu analizlere dair Pearson korelasyon katsayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

BÇYE’nin sosyal destek arama alt boyutu ÇUÖ’den alınan toplam puan ile anlamlı bir ilişki göstermediğinden, iyimser ve kendine güvenli yaklaşım ise KSE’den alınan puanla anlamlı bir ilişki göstermediğinden regresyon analizine dâhil edilmemiştir. Yapılan analizlerde sadece boyun eğici ve çaresiz yaklaşımın hem yordayıcı hem de yordanan değişkenle ilişkisi olduğu görüldüğünden, bu iki yaklaşımın aracı rol oynayıp oynamadığını görebilmek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 3).

Regresyonun ilk aşamasında analize sokulan Çift Uyum Ölçeği puanı varyansın %11’ini açıklamakla beraber, toplam psikolojik belirti düzeyini negatif yönde yordamaktadır ($F(1,230) = 28,5, p < 0,001$). Analize çift uyum puanıyla sokulan boyun eğici yaklaşım da bağımlı değişkeni yordamaya devam etmekle beraber ($F(1,229) = 22,3, p < 0,001$), bu aşamada açıklanan varyansın %16’ya çıktığı görülmüştür. İkinci blokta boyun eğici yaklaşım değişkeninin eklenmesiyle çift uyum puanına dair beta değerinde $-0,33$ ’den ($p < 0,001$) $0,28$ ’e ($p < 0,001$) anlamlı bir değişim olduğu gözlenmiştir (Sobel $z = -2,47, p < 0,05$). Sonuç olarak, boyun eğici yaklaşımın yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında kısmi aracı rol üstlendiği görülmüştür. Buna göre, çiftin evlilik uyumunun stresle baş etmede boyun eğici yaklaşımın kullanılmasıyla ters yönde ilişkili olduğu ($F(1,230) = 11,5, p < 0,01$) ve psikolojik belirti düzeyini yordadığı söylenebilir.

Analize Çift Uyum Ölçeği puanıyla sokulan ”çaresiz yaklaşım” da, toplam belirti düzeyini yordamakla beraber ($F(1,229) = 45,9, p < 0,001$), varyansın %11’ini açıklayan ilk modele kıyasla, varyansın %29’unu açıklamada etkili olmuştur. Diğer yandan, ilk modelde $-0,33$ olarak gösterilen beta değerinin $-0,24$ olduğu görülmüştür. Çaresiz yaklaşımın modele

TABLO 2. Stresle Başa Çıkma Biçimleri ile Çift Uyum Puanı ve Psikolojik Belirti Puanı Arasındaki İlişkiler.

Stresle Başa Çıkma Biçimleri (BÇYE)	Evlilik Uyumunu (ÇUÖ)		Psikolojik Belirti (KSE)	
	r	p	r	p
Boyun eğici yaklaşım	-,22**	,00	,29**	,00
Sosyal destek arama	-,03	,62	,27**	,00
Çaresiz yaklaşım	-,21**	,00	,48**	,00
İyimser yaklaşım	,17**	,00	-,08	,20
Kendine güvenli yaklaşım	,13*	,04	-,10	,14

BÇYE: Başa Çıkma Yolları Envanteri, ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, KSE: Kısa Semptom Envanteri.

**p <,01, * p <,05. Koyu renkle yazılan değerler yordayıcı ve yordanan değişkenle ortak olarak anlamlı olan korelasyon katsayılarıdır.

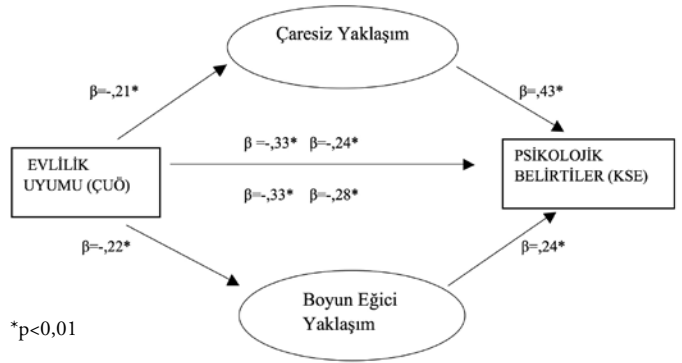
katılmasıyla, iki model arasındaki bu değişimin anlamlı olup olmadığını incelemek için yapılan Sobel Testi'ne göre çaresiz yaklaşımın yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında kısmi aracı değişken rolü üstlendiği görülmüştür (Sobel $z = -2,95$, $p < 0,01$). Buna göre evlilik uyumunun, stresle baş etmede çaresiz yaklaşımın kullanılmasıyla ters yönde ilişkili olduğu ($F(1,230) = 10,3$, $p < 0,01$) ve psikolojik belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yapılan analizlere göre yordayıcı, yordanan ve aracı değişkenlerin ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 1'de verilmiştir.

Evlilik uyumu ile psikolojik belirtiler arasında toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının aracı rolü

Evlilik uyumu ile psikolojik belirtiler arasında toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının aracı değişken rolü oynayıp oynamadığını görebilmek için yapılan hiyerarşik regresyon analizi öncesinde, Baron ve Kenny (1986) tarafından belirtilen ölçütler doğrultusunda, TCRTÖ'nün alt boyutları ile ÇUÖ ve KSE'den alınan toplam puanlar arasındaki ilişkilere bakılmıştır (Tablo 4).

Pearson korelasyon analizi sonucunda sadece eşitlikçi cinsiyet rolüne dair tutumların hem evlilik uyumu hem de psikolojik

ŞEKİL 1. Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Boyun Eğici ve Çaresiz Yaklaşım Biçimlerinin Aracı Rolü.

*p < 0,01

ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, KSE: Kısa Semptom Envanteri.

belirti düzeyiyle ilişkili olduğu görülmüş, bu alt boyutun bir aracı rol özelliği gösterip göstermediğini görebilmek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 5).

Hiyerarşik regresyon analizine göre, ilk aşamada analize sokulan Çift Uyum Ölçeği puanı varyansın %11'ini açıklamakla beraber, toplam psikolojik belirti düzeyini negatif yönde yordamaktadır ($F(1,230) = 28,5$, $p < 0,001$). Modele ikinci blokta Çift Uyum Ölçeği puanıyla beraber "eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu" nun girilmesiyle, çift uyumunun psikolojik belirti düzeyini yordamaya devam ettiği görülmektedir ($F(1,229) = 15,2$, $p < 0,001$). Ayrıca Çift Uyum Ölçeği puanının tek başına %11 olarak açıkladığı varyans, ikinci modelde "eşitlikçi cinsiyet rolü" nün eklenmesiyle %12'ye çıkmıştır. İlk modelde -33 ($p < 0,001$) olarak belirtilen beta değerinin ise, $-0,32$ ($p < 0,001$) olduğu görülmüştür. Ancak bu değişiklik eşitlikçi cinsiyet rolünün kısmi aracı rol özelliği göstermesi bakımından anlamlı değildir (Sobel $z = -1,21$, $p > 0,05$).

TABLO 3. Çift Uyum Puanının Psikolojik Belirti Düzeyini Yordamasında Boyun Eğici ve Çaresiz Yaklaşımın Aracı Rolüne Dair Regresyon Analizleri.

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişken	R	R ²	DR ²	B	Std Hata	β	T	F
KSE	ÇUÖ	,33	,11	,11	-,41	,08	-,33*	-5,34	28,53*
KSE	ÇUÖ	,40	,16	,05	-,34	,08	-,28*	-4,53	22,29*
	Boyun eğici y.				1,7	,46	,24*	3,79	
KSE	ÇUÖ	,35	,29	,18	-,30	,07	-,24*	-4,26	45,87*
	Çaresiz y.				2,4	,32	,43*	7,50	

ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, KSE: Kısa Semptom Envanteri, Y.: Yaklaşım.

*p <,001.

TABLO 4. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları ile Çift Uyum Puanı ve Psikolojik Belirti Puanı Arasındaki İlişkiler.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ^a (TCRTÖ)	Evlilik uyumu (ÇUÖ)		Psikolojik belirti düzeyi (KSE)	
	r	p	r	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	,18**	,00	-,11*	,11
Geleneksel cinsiyet rolü	-,03	,63	-,15*	,02
Evlilikte cinsiyet rolü	,08	,21	-,21**	,00
Kadın cinsiyet rolü	-,00	,96	-,17*	,01
Erkek cinsiyet rolü	,02	,73	-,11	,11

a Her bir alt boyuttaki yükselmeler o rol için eşitlikçi tutumlara, düşmeler geleneksel tutumlara işaret etmektedir.

TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği, ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, KSE: Kısa Semptom Envanteri.

**p <,01, * p <,05. Koyu renkle yazılan değerler yordayıcı ve yordanan değişkende ortak olarak anlamlı olan korelasyon katsayılarıdır.

TARTIŞMA

Araştırmada ilk olarak kadınların evlilik uyumları ve psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkide stresle baş etme biçimlerinin aracı rolü incelenmiştir. Bulgular, katılımcıların stresle baş etmede kullandıkları boyun eğici ve çaresiz yaklaşımların, evlilik uyumları ve yaşadıkları psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide kısmi aracı role sahip olduğunu, buna göre evlilik uyumu düşük olan kadınların stresle baş etmede bu stratejilere başvurmalarının, sahip oldukları psikolojik belirtilerinin artmasıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak, kişilerin sadece evlilik ilişkisinin niteliğinin değil, stresle baş etmede kullandığı yolların da psikolojik sağlık üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Yapılan çok değişkenli analizlerde bu ilişkiler içerisinde katılımcıların sosyodemografik değişkenlerinin herhangi bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle sosyodemografik değişkenlerle ölçek puanlarının ilişkisi ayrıca bildirilmemiştir.

Sorunların çözümünde işlevsiz yollar olarak görülen ve Folkman ve Lazarus (1980) tarafından duygu odaklı baş etme biçimleri olarak görülen boyun eğici ve çaresiz yaklaşımın, evlilik ve psikopatoloji ilişkisinde böylesi bir aracı rolünün olması alanyazında rastlanan sonuçlarla uyumludur.

Vega ve arkadaşları (1988), eşlerin kullandıkları baş etme stratejilerinin, evlilik çatışması ve depresyon arasında aracı değişken olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber, evli bireylerin kullandıkları baş etme biçimlerinin ve evlilik ilişkilerinin yaşadıkları depresyonla ilişkili olduğunu, aile kaynaklarını yeterince kullanmayan ve evliliklerinde sorunlar yaşayan kişilerin, daha çok işlevsiz baş etme stratejileri kullandıklarını ve daha çok depresyon yaşadıklarını gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Mitchell ve ark. 1983, Whiffen ve Gotlib 1989).

Araştırmalar aynı zamanda, kişilerin bireysel baş etme biçimleri ile çift olarak kullandıkları baş etme biçimlerini belirlediğini göstermektedir (Papp ve Witt 2010). Bodenmann'a (1995) göre, günlük stres, çiftin beraber geçirdiği zamanı, iletişimini ve eşlerin iyilik halini etkilemektedir. Bu yüzden çiftlerin stresle baş etme biçimleri evlilik kalitesi ve doyumla yakından ilişkilidir. Bununla paralel olarak, 90 çiftin iki yıl boyunca değerlendirildiği bir çalışmada, strese dair iletişimin sağlıklı olduğu, çiftin birbirlerini destekleyici tutumlara ve benzer baş etme biçimlerine sahip olduğu evliliklerde, evlilik kalitesinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Bodenmann ve ark. 2006). Çiftlerin kullandıkları baş etme biçimlerinin evlilik ilişkisi üzerindeki önemine vurgu yapan

TABLO 5. Evlilik Uyumunun Psikolojik Belirti Düzeyini Yordamasında Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Tutumunun Aracı Rolüne Dair Regresyon Analizi.

Yordanan değişken	Yordayıcı değişken	R	R ²	DR ²	B	Std hata	β	t	F
KSE	ÇUÖ	,33	,11	,11	-,41	,08	-,33*	-5,34	28,53*
KSE	ÇUÖ	,34	,12	,11	-,39	,08	-,32*	-5,03	15,22*
	Eşitlikçi CR				-,41	,30	,09	-1,35	

ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, KSE: Kısa Semptom Envanteri, CR: Cinsiyet Rolü.

*p <,001.

Bodenmann ve Shantinath (2004), evlilik terapilerinde Baş Etmeye Yönelik Çift Terapisi (Coping-Oriented Couples Therapy) yaklaşımını önermektedir. Bu yaklaşım temelde bilişsel davranışçı çift terapisi tekniklerinden (iletişim ve problem çözme eğitimleri ile davranışsal değişim teknikleri) beslenmekle beraber, çiftlerde stres ve baş etme üzerine yapılmış araştırmalardan elde edilmiş teknikleri içermektedir. Baş etmeye yönelik çift terapisi, eşlerin birbirlerine yaşadıkları kişisel stresi nasıl ifade edebileceklerini öğrenmesini ve olumsuz stres deneyimleriyle uygun ve birbirlerine yardımcı olabilecek şekilde baş edebilmelerini desteklemeyi temel almaktadır. Bu yaklaşımın temel iki amacı ise, eşlerde birbirlerinin yaşadığı duygusal stres deneyimine dair bir anlayış geliştirmek ve diğer eşin ihtiyacına uygun işlevsel baş etme becerisini kazandırmaktır (Bodenmann ve ark. 2008). Baş etmeye yönelik çift terapisinin, bilişsel davranışçı terapi ve kişiler arası psikoterapi yaklaşımlarıyla karşılaştırıldığı bir araştırmada, çiftlerdeki ilişki doyumunu artırma ve depresyon belirtilerini azaltmada diğer iki yaklaşım kadar etkili olduğu, ayrıca çiftlerin duygularını ifade etme düzeylerini artırmada diğer yaklaşımlardan daha başarılı olduğu gösterilmiştir (Bodenmann ve ark. 2008). Bu çalışmalar ve araştırmamızdan elde edilen sonuçlar ışığında, evlilik terapilerinde çiftlerin hem bireysel, hem çift olarak kullandıkları baş etme biçimlerinin göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu, terapi sürecinde işlevsiz baş etme biçimlerinin değiştirilmesine yönelik müdahalelerin hem evlilik ilişkisini hem de psikolojik sağlığı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ikinci olarak, kadınların evlilik uyumları ve psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkide toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumların aracı rolü incelenmiştir. Sonuç olarak, eşitlikçi cinsiyet rolüne dair eşitlikçi tutumlar ile çift uyum puanı arasında pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre, kadınların, kadın ve erkeğin gündelik yaşamdaki rolleri paylaşmalarına dair eşitlikçi inançlara sahip olmasıyla, daha kaliteli bir evlilik deneyimine sahip olmaları arasında bir ilişkiden bahsedilebilir. Diğer yandan toplum tarafından evlilik ilişkisi içinde ve günlük hayatta kadına ve erkeğe yüklenen rollere dair eşitlikçi tutumlara sahip kadınların psikolojik iyilik halinin yüksekliği arasında bir ilişki varken, daha geleneksel tutumlara sahip olanların psikolojik belirtilerinin yüksekliği arasında bir ilişki görülmektedir. Evlilik ilişkisi ve psikolojik sağlık arasında eşitlikçi cinsiyet rolüne dair eşitlikçi tutumların aracı rolü olup olmadığını görebilmek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinde ise, eşitlikçi tutumuna sahip olmanın evlilik ve psikolojik iyilik ilişkisinde, psikolojik belirti düzeyini etkilediği, ancak bu etkinin aracı rol özelliği gösterecek kadar yüksek olmadığı görülmüştür.

Alanyazına bakıldığında, bazı araştırmaların toplumsal cinsiyet rollerine dair geleneksel tutumlara sahip olmanın evlilik ilişkisine olumlu katkı yaptığını, bazı araştırmaların ise

eşitlikçi tutumların evlilik ilişkisini güçlendirdiğine dair sonuçlara ulaştığı görülmüştür (Mickelson ve ark. 2006, Davis ve Greenstein 2004, Xu ve Lai 2004, Kim 1992, Huber ve Spitze 1980). Bu farklılaşmanın, her iki eşin birlikte evliliğe ve toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarıyla ilişkili olacağı düşünülmektedir. Örneğin, geleneksel tutumları olan bir eşe sahip bir kadının geleneksel tutumlara sahip olması evlilik ilişkisindeki uyumu artıracakken, aynı durumda kadının eşitlikçi tutuma sahip olması evlilikte çatışmalara yol açacaktır. Araştırmaya katılan her kadın için, eşlerinin ve çiftin karşılıklı tutumları farklı olabileceğinden, bu durumun araştırmamızda toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumun aracı rol etkisi gösterecek kadar fazla olmamasını etkilemiş olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca, TCRTÖ maddelerinin kadın ve erkek ilişkisi, cinsellik, doğum kontrolü, aile içi şiddet gibi kültürümüzde kadınların hassas olduğu konulardan oluştuğu düşünüldüğünde, maddelerin işaretlenmesinde sosyal beğenirlik faktörünün etkili olmuş olabileceği düşünülebilir. Buna göre, kadınların asıl tutum ve düşünceleri farklı olsa bile, ölçeğin doldurulmasında sosyal açıdan daha onaylanan ve tercih edilen cevaplar vermiş olabilirler. Yine bu etkinin de, toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rol özelliği göstermesini engellemiş olabileceği düşünülmüştür.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarından başlıcası örneklem seçimiyle ilgilidir. Her ne kadar bu araştırmada kadınların yaşadığı sorunlar odak noktası olarak alınmışsa da, stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik yaşantısıyla ilişkisinde, katılımcıların eşlerine dair değişkenlerin de büyük bir etkisinin olduğu açıktır. Bu çalışmada, erkek eşlere ulaşmanın zorluğu nedeniyle, erkeklere dair ölçümler alınmamıştır. Gelecek çalışmalarda her iki eşin de çalışmanın örnekleme dâhil edilmesi önerilmektedir.

Veri toplama araçlarının uygulanmasında, katılımcılara ölçeklerin zarf içinde toptan verilmesi ve aynı şekilde geri toplanması, katılımcıların ölçekleri hangi ortamda, ne şekilde doldurdukları üzerinde kontrolü azaltmaktadır. Bu durum ölçeklere verilen yanıtların güvenilirliğini etkilemiş olabileceğinden, çalışmanın sınırlılıkları arasında sayılmaktadır.

Envanterlerle ilgili bir kısıtlılık ise, TCRTÖ'den başka, kültürümüze dair toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını ölçen bir ölçüm aracının olmamasıdır. Bu durum, araştırmada bu ölçeğin kullanımını bir mecburiyet haline getirmiştir. Ölçeğin örnekleminiz açısından güvenilirliği yüksek olsa da, yakın zamanda geliştirilmesi nedeniyle, veri toplama aracı olarak bu ölçeği kullanan araştırmaların azlığı, bu araştırmada ulaşılan sonuçları kıyaslamayı engellemiştir. Bu değişkeni ele alacak gelecek araştırmalarda, ölçeğin kullanımının tekrarlanması ve ulaşılan sonuçların ne kadar gerçeği yansıttığının ortaya çıkarılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Baron RM, Kenny DA (1986) The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *J Pers Soc Psychol* 51:1173-82.
- Bélanger C, Sabourin S, El-Baalbaki G (2012). Behavioral correlates of coping strategies in close relationships. *Europe's Journal of Psychology* 8:449-60.
- Bem SL (1981) Bem Sex Role Inventory: Professional Manual. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Bloch JR, Webb DA, Mathews L ve ark. (2010) Beyond marital status: the quality of the mother-father relationship and its influence on reproductive health behaviors and outcomes among unmarried low income pregnant women. *Matern Child Health* 14:726-34.
- Bodenmann G (1995) A systemic-transactional conceptualization of stress and coping in couples. *Swiss J Psychol* 54:34-49.
- Bodenmann, G, Pihet S, Kayser K (2006) The relationship between dyadic coping and marital quality: A 2-year longitudinal study. *J Fam Psychol* 20: 485-93.
- Bodenmann G, Plancherel B, Beach SR ve ark. (2008) Effects of coping-oriented couples therapy on depression: a randomized clinical trial. *J Consult Clin Psychol* 76:944-54.
- Bodenmann G, Shantinath S (2004) The couples coping enhancement training (CCE): a new approach to prevention of marital distress and coping. *Fam Relat* 53:477-84.
- Bookwala J, Jacobs J (2004) Age, marital processes, and depressed affect. *Gerontologist* 44:328-38.
- Bouchard G, Sabourin S, Lussier Y ve ark. (1998) Predictive validity of coping strategies on marital satisfaction: cross-sectional and longitudinal evidence. *J Fam Psychol* 12:112-31.
- Bouchard G, Theriault VJ (2003) Defense mechanisms and coping strategies in conjugal relationships: an integration. *Int J Psychol* 38:79-90.
- Bowman ML (1990) Coping efforts and marital satisfaction: measuring marital coping and its correlates. *J Marriage Fam* 52:463-74.
- Davis S, Greenstein TN (2004) Cross-national variations in the division of household labor. *J Marriage Fam* 66:1260-71.
- Coyne J, Anderson KK (1999) Marital status, marital satisfaction, and support processes among women at high risk for breast cancer. *J Fam Psychol* 13: 629-41.
- Fışlıoğlu H, Demir A (2000) Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality of Turkish couples. *Eur J Psychol Assess* 16:214-8.
- Filsinger EE, Wilson MR (1983) Social anxiety and marital adjustment. *Fam Relat* 32:513-9.
- Folkman S, Lazarus RS (1980) An analysis of coping in a middle-aged community sample. *J Health Soc Behav* 21:219-39.
- Gazmarian JA, James SA, Lepkowski JM (1995) Depression in black and white women: the role of marriage and socioeconomic status. *Ann Epidemiol* 5: 455-63.
- Goldman N (1993) Marriage selection and mortality patterns: inferences and fallacies. *Demography* 30:189-208.
- Gove WR, Style CB, Hughes M (1990) The effect of marriage on the well-being of adults: a theoretical analysis. *J Fam Issues* 11:4-35.
- Grimmell D, Stern G (1992) The relationship between gender role ideals and psychological well-being. *Sex Roles* 27:487-97.
- Groth-Marnat G (2009) Handbook of psychological assesment, John Wiley & Sons, s.581.
- Guinta CT, Compas BE (1993) Coping in marital dyads: patterns and associations with psychological symptoms. *J Marriage Fam* 55:1011-7.
- Hafner RJ, Spence NS (1988) Marriage duration, marital adjustment and psychological symptoms: a cross-sectional study. *J Clin Psychol* 44:309-16.
- Holt-Lunstad J, Birmingham W, Jones BQ (2008) Is there something unique about marriage? the relative impact of marital status, relationship quality, and network social support on ambulatory blood pressure and mental health. *Ann Behav Med* 35:239-44.
- Huber J, Spitze G (1980) Considering divorce: an expansion of Becker's theory of marital instability. *Am J Sociol* 86:75-8.
- Hunt K, Sweeting H, Keoghan M ve ark. (2006) Sex, gender role orientation, gender role attitudes and suicidal thoughts in three generations. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 41:641-7.
- Jabalamelian SA (2011) The relationship between marital quality and health related quality of life. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research In Business* 3:51-9.
- Keith PM, Schafer RB (1980) Role strain in two-job families. *Fam Relat* 29: 483-8.
- Kim H (1992) Gender role equity and marital satisfaction among Korean couples. *Korea J Popul Dev* 21:99-120.
- Kim E (2012) Marital adjustment and depressive symptoms in Korean Americans. *Issues Ment Health Nurs* 33:370-6.
- Li CE, Di Guiseppe R, Froh, J (2006) The roles of sex, gender, and coping in adolescent depression. *Adolescence* 41:409-15.
- Mahmoodi F (2011) The relationship between the coping styles with stress and marital satisfaction and their comparison among female student and normal population of women in Tehran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 30:1301-2.
- Mickelson KD, Claffey ST, Williams SL (2006) The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and well-being. *Sex Roles* 55:73-82.
- Mitchell RE, Cronkite RC, Moos RH (1983) Stress, coping, and depression among married couples. *J Abnorm Psychol* 92:433-48.
- Papp LM, Witt NL (2010) Romantic partners' individual coping strategies and dyadic coping: implications for relationship functioning. *J Fam Psychol* 24:551-9.
- Pearlin LI, Schooler C (1978) The structure of coping. *J Health Soc Behav* 19: 2-21.
- Savaşır I, Şahin N H (1997) Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, s.115.
- Spanier GB (1976) Measuring dyadic adjustment: new scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *J Marriage Fam* 38:15-28.
- Şahin NH, Durak A (1994) Kısa semptom envanteri: Türk gençleri için uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi* 9:44-56.
- Şahin NH, Durak A (1995) Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi* 10:56-73.
- Ünal S, Küey L, Güleç C ve ark. (2002) Depresif bozukluklarda risk etkenleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 5:8-15.
- Vega W, Kolody B, Valle R (1988) Marital strain, coping and depression among Mexican. *American Women. J Marriage Fam* 50:391-403.
- Whiffen, VE, Godlib IH (1989) Stress and coping in maritally distressed and nondistressed couples. *J Soc Pers Relat* 6:327-44.
- Whisman MA (1999) Marital dissatisfaction and psychiatric disorders: results from the national comorbidity survey. *J Abnorm Psychol* 108:701-6.
- Whitton SW, Kuryluk AD (2012) Relationship satisfaction and depressive symptoms in emerging adults: sectional associations and moderating effects of relationship characteristics. *J Fam Psychol* 26:226-35.
- Whitton SW, Whisman MA (2010) Relationship satisfaction instability and depression. *J Fam Psychol* 24:791-4.
- Xu X, Lai SC (2004) Gender ideologies marital roles and marital quality in Taiwan. *J Fam Issues* 25:318-54.
- Zeyneloğlu S, Terzioğlu F (2011) Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40:409-20.